Бары дойдулар пролетарийдара, холбоҥуҥ!

САҤА ОЛОХ

ССКП ЧУРАПЧЫТААҒЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҒЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

Хаһыат 1931 сыл алтынны ыйтан тахсар

№ 7(5363)

1980 сыл. Тохсуннуу 15 күнэ ОПТУОРУННЬУК

Сыаната 2 харчы

1980 сыл ОЛУННЬУ 24 КҮНҮГЭР—РСФСР, САХА АССР ВЕРХОВНАЙ СОВЕТТАРЫГАР УОННА ОЛОХТООХ СОВЕТТАРГА БЫЫБАР КҮНҮ.

БҮГҮҤҮ ҮӨМЭРГӘ:

- **Представителлэр уокуруктаағы сүбэ мунньахтара.**
- **974 №-дээх уокуруг бары быыбардааччыларыгар Ыҥырыы.**
- **Олохтоох Советтарга депутаттарга кандидаттары туруоруу салҕанар.**

НАРОДНАЙ БЛОК ДОСТОЙНАЙ КАНДИДАТА

Представителлэр быыбар иннинээҕи уокуруктаағы сүбэ мунньахтара

974 №-дээх Орджоникидзевскайдаағы быыбардыыр уокурукка

РСФСР Верховнай Советын быыбарыгар 974 №-дээх Орджоникидзевскайдаағы быыбардыыр уокурукка кыпрэр сэтэ оройуон быыбардаччыларын представителлэрин Покровскайга буоллбут сүбэ мунньахын Саха АССР Министрдэрин Советын Председателин бастаҥы солбуйаччы И. С. Охлопков аһар.

СССП Орджоникидзевскайдаағы райкомун бастаҥы секретара А. М. Ягышев этэн кыллэриттэн ССКП КК Генеральнай секретара, СССР Верховнай Советын Президиумун Председателэ Л.И. Брежнев баһылыктаах партия Киин Комитетын Политбюротун составын мунньах бочуотунай президиумутар сүгүн ороговуллуунэн, дохсун ытык таҥнытыгар талыллар.

Бастаҥы тыл «Якутпромстройматериалы» производственнай холбоҕук кылабынай инженерэ М. И. Машковичка бэриллэр.

—Цементчиттэр коллективтэрэ бэйэлэрин быыбар иннинээҕи мунньахтарыгар 974 №-дээх Орджоникидзевскайдаағы быыбардыыр уокурукка РСФСР Верховнай Советын депутатыгар кандидатыанан СССП обкомун бюротун чилиэнэ, Саха АССР Верховнай Советын Президиумун Председателэ *Евдокия Николаевна Горохованы* урдук өрө котөҕуллуунэн туруорбута. Евдокия Николаевна Горохова үтүөкэн саллааччы, талаанньах тэрийээччи, Российскай Федерация государственнай былаатын урдукку органыгар быыбар саамай достойнай представителбитинэн буолуоҥа,—диэтэ ыраатар. Киин итиитэн салгыы В. И. Ленин тороҕута 110 сыла туолуутун корсо коллектив ылыммыт социалистическай обэҥнэһэлистибэтин биллиннэрдэ.

«Сантаар» шахта инженерэ И.А. Одарченко, Мэҥэ-Хаҥалас оройуонун Дьабыыл сельскай Советын исполкомун председателэ И. Е. Сергучев, оройуоннарын үлэһиттэрин ис санааларын этэн тураннар РСФСР Верховнай Советын депутатыгар Евдокия Николаевна Горохова кандидатураны ойуурга ыҥырдылар.

Таб. Горохова Е. Н. кандидатуратын итиитик ойоон тыл этиллэр: ССКП Горнайдаағы райкомун секретара Н. М. Семенов, Уус-Алдан оройуонун «Лена» совхоз маннык ыскыта М. И. Ушницкая, . Чурапчы оройуонун «Чурапчы» совхоз комсомольскай тэрилтэтин секретарэ Матрена Кириллова уо.д.а.

Сүбэ мунньах РСФСР Верховнай Советын быыбарыгар 974 №-дээх Орджоникидзевскайдаағы быыбардыыр уокурукка депутаткка кандидатыанан Саха АССР Верховнай Советын Президиумун Председателэ *Евдокия Николаевна Горохова* туруоруллубутун бэрт сааннаан ойоотэ итиннэ кинитэн бу уокурукка боллотировкаланарга сүбэлэнэ диэн кордөстө.

Сүбэ мунньах уокуруг бары быыбардаччыларыгар ыҥырыы ылынна.

РСФСР Верховнай Советын быыбарыгар 974 №-дээх Орджоникидзевскайдаағы быыбардыыр уокурук бары быыбардаччыларыгар ЫҤЫРЫЫ

Күнү таһаарыстар!

1980 сыл олуннуу 24 күнүгэр союзнай уонна автономнай республикалар Верховнай Советтарын, народнай депутаттар олохтоох Советтарын быыбардара буоллаллар. Дойду бүттүүнүн үрдүнэн советскай норуот олоҕор сүгүн суолталаах итэ политическай событиэҕэ бэлэмнээнин кинэгник тэнийэр. Буоллаары турар быыбардар үлэһиттэр толору былаастаахтарын, биһиги норуоппут иньэгэл идейнэй-политическай сомоҕолоһуутун, кини Советскай Союз Коммунистическай партиятын тула ыкса түмсүүтүн өссө тогул итэҕэйиилээх түһүүтүнэн буолуохтара.

Союзнай уонна автономнай республикалар былаастарын үрдүкү органнарын, олохтоох Советтарын аастыт быыбардыыттан бастан дойду уонна бары советскай дьоннор олохторугар улахан кэрэ-баҥа уларыйыылар таҕыстылар. Биллиэхтэ кэрдиис камнэ советскай общество сайдыытын генеральнай кэскилэрин быһаарбыт ССКП XXV съезтин уураахтарын олохха киллэрэн, советскай норуот экономиката, наука уонна культура сайдыытыгар, үлэһиттэр материальнай олохторун үөскэтиигэ үөрүлүччүлээх кыайыылары ситиста.

Советскай Союз былаатын социалистическай дойдулары кытта биирдэ эйэ, коҥул уонна норуоттар тутулуга суох буолуулларын иһин, сэбиэдиссийэлэр үлүһүйүүнү тохтотор, сэрии сэбин суох оҥорор, тыҥаанныы сымнатар иһин, аан дойдутаары биирдэ үлэлээн иһин иһин утумнаах охсуһууну ыытар.

Саха сирин үлэһиттэрэ нуучча норуотун уонна биһиги дойдуҕут атын быраатыгы норуоттарын кэмэлдьиҥнэн республика норуотун хаһаайыстыбата уонна культурата үрдүктүк өрө көтөҕүллүүлэрин ситистилэр. Промышленность уонна тыа хаһаайыстыбата түргэн тэтимнэнэн үүнэллэр, наука уонна культура ситиһиннэхтик сайдаллар. Пятилетка түөрт сылыгар чөбү хостооһун 2,2 тогул, таска—41,9 бырыһыан, электроэнергияны ылыыга—1,5 тогул үүнүүлэр.

Саха сирин сөбүрүү оттуннэҕи территориальнай-производственнай комплексы тутуу киэҥ далаһыннаахтык ыытыллар. Саҥа дьыл иннинэ государственнай комиссия Тыында—Беркакит тимир суол линиятын бастайаннай үлэҕэ туута.

Республика тыатын хаһаайыстыбатын үлэһиттэрэ пятилетка сылларыгар государствоҕа хортуоппуонус пятилетка сылларыгар государствоҕа хортуоппуонус пятилетка сылларыгар государствоҕа хортуоппуонус

ЧУЛУУЛАР ААТТАНАЛЛАР

Олохтоох Советтаргa депутакка кандидаттары туруоруу

ХАТЫЛЫ. Субуруускай аатынан совхоз рабочайдарын уонна сулууспалаахтарын быыбар иннинээҕи мунньахтарыгар бастакынан тыпы ылбыт ыччат наставника, опыттаах ыанньыксыт П. П. Кривошапкина оройуоннааҕы Совекка 27 №-дээх быыбардыыр уокуруктан депутакка кандидатынан ыанньыксыт, ЫБСЛКС чилиэнэ **Мария Николаевна Чичигинэреваны** туруорбутун мунньах кыттыылаахтара ытыс тыаһынан көрсүстүлэр.

Туруорулларбыт кандидатураны ойоон Д. П. Чечебутова, Т. С. Собакина, М. Р. Кривошапкина тыл эттилэр. Мунньах кыттыылаахтара бу уокурукка баллотировкаларга собулаҥны биэрэригэр М. Н. Чичигинаровацтан кордостулэр.

Оройуон Советыгар 28 №-дээх быыбардыыр уокуруктан Хатылы бастыҥ ыанньыксыта **Лариса Петровна Седалищева** бинир сааналаах туруорулунна.

БАХСЫ. Карл Маркс аатынан совхоз рабочайдара уонна сулууспалаахтара оройуон Советыгар 1 №-дээх быыбардыыр уокуруктан депутакка кандидатынан партия райкомун секретара **Евдокия Михайловна Манарова** аатын аатаатылар.

ХАЙАХСЫТ. Эрилик Эристиин аатынан совхоз рабочайдара уонна сулууспалаахтара оройуоннааҕы Совекка 30 №-дээх быыбардыыр уокуруктан депутакка кандидатынан совхоз бинир бастыҥ ыанньыксыта **Татьяна Васильевна Софронованы** туруорарга ураах ылыннылар.

ЧУРАПЧЫ. Комсомол райкомун бюротугар оройуон Советыгар депутакка кандидаттары туруоруу туһунан бөҕүнүүгэ корулунна.

Оройуоннааҕы комсомольскай тэрилтэ ити үрдүк итэҕэлин Эрилик Эристиин аатынан совхоз «ЫБСЛКС 60 сылаа» фермата ыанньыксыта **Елена Никитична Григорьева** (25 №-дээх уокурукка) уонна «Якутсовхозстрой» холбоһук ТМУ-тын маастара **Валентина Алексеевна Тасова** (42 №-дээх уокурукка) ылылар.

«Якутсельстрой» трест тутар-таҥар учаастагын коллектива оройуоннааҕы Совекка 43 №-дээх быыбардыыр уокуруктан депутакка кандидатынан бастыҥ эдэр рабочай **Розита Михайловна Трофимованы** бинир сааналаах туруорда.

x x x

Чурапчы орто оскуолатын учууталлара уонна техническэй үлэһиттэрэ оройуон Советыгар 44 №-дээх быыбардыыр уокурукка депутакка кандидатынан райсовет исполкомун норуот үөрэҕэриитигэр отделын сабидиэсэйэ **Виталий Михайлович Неустроев** аатын аатаатылар.

x x x

Сельскай Советтарга депутаттарга кандидаттары туруоруу саланан барар. Бу күннэргэ «Якутсельстрой» тутар-таҥар учаастагын рабочайдара, инженерэй-техническэй үлэһиттэрэ уонна сулууспалаахтара Чурапчы сельскай Советыгар депутакка кандидаттарынан болуотуннуук **Николай Николаевич Корякин**, маляр **Зоя Николаевна Сибирякова**, 3 №-дээх детсад уонна 1 №-дээх дьаһыла коллективтара нэлэлар **Валентина Алексеевна Сивцева, Дария Пантелеймоновна Решетникова**, оттон киноүөрэх коллектива киномеханик **Егор Дмитриевич Сорокоумов** аатларын аатаатылар.

БОЛТОНГО. Субуруускай аатынан совхоз рабочайдарын уонна сулууспалаахтарын быыбар иннинээҕи мунньахтара буолла. Мунньахха бастакынан тылы ылбыт техник-осеменатор И. М. Попова оройуоннааҕы Совекка 7 №-дээх быыбардыыр уокуруктан депутакка кандидатынан ЫБСЛКС чилиэнин, ыанньыксыт **Дария Николаевна Ефремованы** туруорар. Совхоз бинир үүнэр, ньаҕар эдэр сүүстүҥүтэ Д. И. Ефремова оройуон государственнай былаанын үрдүкү органыгар туруорулуутун ыччат наставника М. М. Кириллина, ыанньыксыттар Н. Б. Попова, К. Э. Павлова, фуражир Е. В. Павлуцкай уо.д.а. истигинник ойоотүлэр уонна кинигэни бу уокурукка баллотировкаларга собулаҥны биэрэригэр кордестүлэр.

x x x

ХОПТОБО. Дириҥ орто оскуолатын учууталлара уонна техническэй үлэһиттэрин быыбар иннинээҕи үөрүүлэах мунньахтарыгар РСФСР, Саха АССР Верховнай Советтарыгар уонна олохтоох Советтарга быыбардар туһугарынан иннитиннэриини партийнай тэрилтэ секретаря С. И. Тарасова оҥордо. Кини быыбардарынан сибиэстээн оскуола коллективын иннигэр туруорулар соруктарга кылгыгык тохтоото. Кэпсэтиҥэ тыл эйэлэх И. П. Иванов оройуон Советыгар 31 №-дээх уокуруктан депутакка кандидатынан Эрилик Эристиин аатынан совхоз директорын **Семен Иванович Сергеевы** туруорутун мунньах кыттыылаахтара истиҥ биһирэбилиннэн көрүстүлэр.

ССКП КК «Идеологическай, политическай-итэҕэл үлэни салгыы туһунан» Уураахтан олоххо киллэриҥэ үлэһиттэри идейнэй - политическай үлэҕэ, сөҕөр-мөҕүү оттунан иитиигэ кыһыл мунньуктар улахан оруоллаахтар.

КЫҺЫЛ МУННУКТАРГА—БОЛБОМТОНУ

«Сүүсүҥүттэргэ—туйгун культурнай хаачыйыыны!» диэн ааспыт ыстыкка Кытаанахтаах сельскай Культура дьиэтин коллектива (директор Н. В. Захаров) көҥүлэҕинэн ойоон оройуон культурнай-сырдатар учреждениелара 1979 сылга кыһыл мунньуктар үлэлэрин балачча туһалаах туһалардыбыттара. Промышленнай предприятиелларга, атын производственнай тэрилтэлэргэ бэйэлэрэ бэйэлэрэ бэйэлэрэ кунньаҕы үлэлэрин, социалистическай куоталастыыларын, аҕыан ньэр олох сонунларын көрдөөн турар туһалаах оҥоһуулаах кыһыл мунньуктар аҕыйаҕа суохтар. Соторутааҕыта культура учреждениелэрин методистара совхоздар кыһыл мунньуктарын кэрийэн көрдүлэр уонна «Чурапчы» совхоз Сылаҥнаах отделениетын Чыраадыма, Карл Маркс аатынан совхоз Мугудайдаах отделениетын «Кэскилэ», «Чурапчы» совхоз Кытаанахтаах отделениетын «Аргыс», Субуруускай аатынан совхоз Хатылыгаах отделениетын Лахалдыы фермаларын кыһыл мунньуктара балачча үчүгэйдик үлэлиэллэрин болжаатылар. Ити ыытыллан турар кыһыл мунньуктары республикатаах корүүгэ бэлэмнээн бастаҥы чабыраҕы буолар.

Ол эрээри оройуонтан биллиҥи даҕаны кордоҕуллэ эппиэттэбэт кыһыл мунньуктар аҕыйаҕа суохтар. Хоспобур, Телой Дьиэрэҥэр (Культура дьиэтин директора И. Сивцев) кыһыл мунньукка аҥардас ыанньыксыттар иннинэктэрэ, былааннара эрэ ыаммыт. Итиннэ маарынныыр, адъас дьаданы кыһыл мунньуктар Мэлдьэхсиҥэ (Культура дьиэтин директора Е. Петрова), Үөҥүн Куолгэ (Культура дьиэтин директора З. Потапова), Мыҥдаҕайыҥа (Культура дьиэтин директора В. Слепцова) баалар. Кинилэргэ итэҕэстэрин туораталлыарыгар сөптөах ыйыы бэриллиннэ.

Биллэрин курдук, кыһыл мунньуктар хас биирдии үлэһит производствоҕа кодьүүйүн үрдэтэр, үлэ хаачыстыбатын туһалаах иннин охсуһуутун, бастыҥнар опыттарын олохха киллэрин, үлэ коллективтарын бинир сыалга-соруккаҕа түмэр, көҥүлүүр тирэх пуунньарынан буолуохтаах-тар. Ити иннин совхозтар кыһыл мунньуктарын кордоруулэрэхтик тэрийиҥэ, кодьүүстээхтик үлэлэтиигэ тыа хаһаайыстыбатын специалистара быһаччы кыттыахтаахтар, олохтоох активтары туһаныахтаахтар.

Оройуон иннинээҕи тэрилтэлэрэ кыһыл мунньуктар ордук үчүгэйдик, дьону тардар, түмэр гынан тэриллэллэрэ наада. Маныаха үгүс сирдэргэ баар кыахтар ситэ туһаныллыбаттар. Көрүү-конкурс ыытыллыытынан сибиэстээн итэ итэҕэс хайаан да туоратыллыахтаах.

Кыһыл мунньуктары сөрэхсэн туһаныныах үлэ коллективтарын сэриилэлэриннэн оҥоруоҕуттан.

Р. ДИОДОРОВА,
оройуоннааҕы Культура дьиэтин методиста.

Карл Маркс аатынан совхоз Одьулуннаах отделениетын фермата Төнгүрэстээх коллектива РСФСР, Саха АССР Верховнай Советтарыгар, олохтоох Советтарга быыбардарыгар көрсө үрдэтиллибит социалистическай эбиэскилистибэни ыытан үлэлиир. Үрүн илгэни ылаачылар нигилэтка туорт сылынаах былааннарын Улуу Октябрь бырааһынныгын көрсө голорбуттара, үүгү-маһын сорудаҕын валовойунан 84 центнеринэн аҥарбыттара. Онтон мала маннааксыттар нигилэтка тумуктэйиннэрэ сылын суотугар улаатыллар.

СНИМОККА: отделение бригадьыыра Х. Х. Матвеев (ортоку) быыбарын көрсө куоталаһыы хаамыытын маннааксыттарга биллиннэрэр.

Агитаторларга, политинформаторларга көмө ●

ҮҮНҮҮ, САЙДЫЫ СЫППАРАЛАРА

Биһиги оройуоммут экономикатын уонна культураҕа сайдыытыгар ааспыт быыбардар кэнниларинээҕи нэмгэ иннинэ диэки биллэр хардыы оҥоһулуунна.

Кэнники биэс сылга 12137 тыс. солкуобайдаах капитальнай үүгү туһаныллыбыта, ол иһигэр совхозтарга—8439 тыс. солк. Ити Эрилик Эристиин аатынан совхоз 1977 сылга сүүрүк средстволарын сууматыгар тэҥнэтэр.

Сүүрүк фондалара олоххо киллэрбит ити юм иһигэр 11819 тыс. солкуобайҕа тэҥнэстэ. Итиннэ барыта 5400 квадратнай метр пайдаах олорор дьиэлэр тутуллаллар, оройуон хас 24-с киһитэ саҥа квартираны ылхан эбэтэр туспа дьиэлэнэр.

Уопсайа 650 миэстэлээх саҥа кулууптар Мугудайга, Толоонго, Мэлдьэхсиҥэ тутулуннулар.

22,5 тыс. киниги фондалаах оройуоннааҕы киин библиотека саҥа дьиэҕэ көстө. Хонтоҕо Дириҥэр 60 үөрэнээччилээх оҕо музыкальнай оскуолата, народнай театр аһылыннылар.

Үс саҥа оскуола үлэҕэ киллэриллэн оройуон үрдүнэн иккиэ смеяннан үөрэнии сүүнньүнэн суох оҥоһулунна.

Норуот олоҕун уйгута туһсуутугар үлэ салгыы ыытылынна. Нэйилэннэҕэ оҥоҥу оҥоруу 1,6 тэҥэ, оттон олох-дьаһах комбинатын оҥоте 1,5 тэҥэ улаатыллар. Розничнай табаар эргиирин көмөйэ 17,2 бырыһыан, общественнай аһылык—34,8 бырыһыан улаатыллар. Атыыныы эттэхха, табаар эргиирэ 2200 тыс. солк., общественнай аһылык 200 тыс. солк, үүнүүлэрэ ситиһиллиннэ.

Нэйилэннэҕэ ылар дохуота үүнэн иһэр. Орто хаммас 23 бырыһыан, государственнай пособиелар уонна пенсиялар көмөйдэрэ 2 тэҥэ көрүнэ үүнүүлэр. Сберкассаларга харчыны уурдарыы 1,5 тэҥэ улаатта. Аспыт 5 сылга нэйилэннэҕэ 164 автомашина, 288 мотоцикл, 1254 холодильник, 1363 радиоприемник, радиола, 1146 телевизор атыыламмыт.

Оройуон промышленнай предприятиелара бородуукуоллаах оҥоруулаах уонна батарыыга эриэ-дэхси үлэлээтилэр. Производство уопсай көмөйүн «Сельхозтехника» холбоһуга 29,8, лесопункт 15, типография 15,5 бырыһыан улаатыннардылар.

Нэйилэннэҕэ туттуу общественнай фондаларыттан туһаныыта кэҥиир. Биэс сылга туттуу общественнай фондалара 20 бырыһыан улаатан 7 миллиуон солкуобайҕа тиийдилэр. Аҥардас 1979 сылга оройуон хас биирдии киһитэ ити фондаттан 441 солкуобайы туһанна.

Биллиҥ оройуон хас биирдии оҕотун үөрэтиигэ сылга 1208 солкуобай оростуоттанар.

П. КИРИЛЛИН,
райплан председателэ.

Кубань риһэ

КРАСНОДАРСКАЙ КЫРААЙ. «Красноармейскай» совхоз—бэйдуга риһи биэрэр бирэ саамай бөдөҥ хаһаайыстыба. Маҥан туорах ыһыытын иэҥэ ханна 7500 гектарга тэҥнэнэр, хас гектар ахсыытан ортотунан 55 центнер рис хомуллар.

Үүнүүнү хомуйуу платовскай ньымынан ыытыллар. Хомуйар-таҥар комплексэка 197 комбайн, 64 жатка, 180 автомобиль, 200-чэкэ трактор баар. Хомуур ситиһиилээхтик ыытыллыытыгар социалистическай куоталаһыы үчүгэй тэрээһинэ көмөлөөбөр.

Василий Иванович Щербак (снимокка) салайар механизированнай звенота үрдүк кордорууну ситиспэт—гектартан 66-лыы центнери хомуйда. Кини комбайн бункерыгар 4500 центнер риһи кутан эҥиэ чэлгий тумуктэлэ.

Аллараа снимокка: «Красноармейскай» совхоз элеватора.

Е. ШУЛЕПОВ фотота. (ССТА фотохрониката).

Пятилеткаҥы — ситиһиилээхтик!

«СЕЛЬХОЗТЕХНИКА» ХОЛБОҺУГУН КОЛЛЕКТИВЫН СОЦИАЛИСТИЧЕСКАЙ ЭБЭҺЭЭТЭЛИСТИБЭТЭ

Биһиги, «Госкомсельхозтехника» өрөйүөннээҕы холбоһугун рабочайдара, инженерный-техническай улаһыттарэ үөнна сулуустаалаахтара—В. И. Ленин төрөөбүтэ 110 сыла туолуутун үөнна буоллары түрар быыбардары көрсө ленинскай үлэ вахтатыгар туран үлэлиэбит.

Онуо пятилетка түмүктээһиннээх сылыгар, ССКП КК сатаныытээҕи (1979 с.) Пленумун Уураахтарын олохха киллэрэн, бизэ сыллаах сорудахпытын болдьобун иннинэ, Улуу Октябрь 63 сылын туолар нүнүгэр, производственнай -эргиэн былаанныарын 1980 сыл ахсыннаа 25 нүнүгэр толорон тиийэргэ социалистическай эбэһээтэлистибэни ылынабыт.

Ити кирбиилэри ылар туһугар:

—тыа хаһаайыстыбатын техникатын өрөмүөнүн былаанын ахсыннаа 5 күнүгэр толоруохпут. Былаанны таһынан 3 тракторы, 18 автомобилы, 10 трактор двигателин өрөмүөнүүхпүт. Автомобиллар өрөмүөннэрин пятилеткаталаҕы сорудаҕын от ыйын 1 күнүгэр, трактордар двигателлэрин өрөмүөнүн балаҕан ыйын 7 күнүгэр бүтэриэхпит;

—Т-100, МТЗ трактордар үөнна автомобиллар үрдүк таһаарылыахтык үлэлиллэрин ситиһэр Улуу Октябрь бырааһынныгын көрсө былаанны таһынан 675 тыһ. тонна-километрдээх үлэни толоруохпут;

—фермалары механизациллааһынга анаммаах хабыстыы тэрийиэхпит, техниканы, сырьену үөнна ресурслары ордук кодьүүстээхтик туһаныахпыт;

—үлэ дисциплинатын кытаанахтык тутуһуохпут, холбоһук барыы салааларын рабочайдарын ортолоругар социалистическай куоталаһыны киэҥник тэнитиэхпит, «Аттыбар бинэр да хаалыылаах суох!», «Хаачыстыбаҕа—рабочай мэктиэнэ!» диэн девиздэрин салайтаран үлэлиэхпит;

—үлэ онгорумтуотун былаанна көрүллүбүтүннээҕэр 0,1 бырыһыан үрдэтиэхпит;

—рабочайдар үлэлиир үөнна олорор усулуобуйаларын түпсараҥа 12 квартираалаах олорор дьиэни, 30 мэстэлээх гараһы үлэҕэ киллэриэхпит, 50 мэстэлээх оҕо комбинатын аҥылаатын түһэриэхпит—барыта 400 тыһ. солк. капитальный тутууну ыытыахпыт.

(Эбэһээтэлистибэ коллектив уопсай мунньаҕынан ылыллыбыт).

Сиртэн—үрдүк үүнүүнү!

Пятилетка былааннарын толорууну хааччыйыаҕа

Оройуон совхозтара пятилетка аҥаастыт түөрт сылыгар государствоҕа хортуоппуйу туттарыыга 741 тонна иэстээх хааллыгар. Онон, быйылгы сорудаҕы киллэрэн аахтахха, калэр сайын барыта 1141 тонна хортуоппуйу государствоҕа бухгуччу туттарыахтаахпыт, ол иһиттэн эриликтэр 367 тоннаны, субуруускайдар 709 тоннаны соҕотуоппуолыахтаахтар.

1981 сылга уурулларэ сиэмэни үөнна үүнүү тобоҕун киллэрэн суоттаатахха, быйыл оройуон үрдүнэн 120 гектарданан баһыыбартан валовойунан 1600 тонна хортуоппуйу, атыннык эттээхэ, гектартан ортотунан 135—140 центнери хомуйуохтаахпыт. Итиннэ сорохтор ыарырҕата саныыллар. Дьиҥнээн, биһиги усулуобуйабытыгар итиччэ үүнүүнү ылар кыахтар толору баалларэ. Оттон, быстахтык ыллаахха, Эриликэ Эристиин аатынан совхоз Чакырыгар Дмитрий Афанасьевич Васильев 1974 сылларааҕы гектартан ортотунан 253-түү центнер үүнүүнү хомуйбута да бигэргэтэр. Кини кэнниттэн бизэ сылга ортотунан гектар ахсыттан 116-лыы центнер хортуоппуйу ылла. Оттон республика хортуоппуйу үүнүнэ ревччиллэрэ, үтүө курдук, сыл ахсын гектартан 130-140 центнер үүнүүнү ылаллар.

Үөһээ этиллибит кирбиилэри ылларга хаанньык дьаһалтаны олохтоох киллэрэр кыаллаллар?

Туох хаанньык иннинэ, ыһыы нуорматы тутуһуохтаахпыт: гектарга 3—3,5 тоннаттан итэҕэһэ суох хортуоппуйу түһэриэхтээхпит. Оччоҕо эрэ гектарга ортотунан 5—5,5 тыһ. устуука үгү үүнэриэхпит. Оттон сиэмэни хааччыныыбыт хайдаҕый? Эриликэ Эристиин аатынан совхоз быйыл 190 тонна сиэмэтин үүгүэйдик кыстаттаҕына, аны саас 50 гектардаах ыһыытын толоруу хааччыйар кыахтаах. Оттон субуруускайдар быйыл 70 гектарга хортуоппуйу олордуохтаахтар эрээрі, сиэмэлэрин туруга адъас молтох, хайыы-үйэ 15 тонна буоруу буолла. Сытыйан эрэр хортуоппуйу өрөҥүйэргэ Хатылы отделениетын ыалдьыта кутуннэрэх дьаһалы ылла илик. Онон быйыл саас бу совхоз атын сиртэн 150-са тонна сиэмэни атыылаһара буолуо. Оны билиҥнитэн ыарыйан эрэр хортуоппуйу өрөҥүйэргэ Хатылы отделениетын ыалдьыта кутуннэрэх дьаһалы ылла илик. Онон быйыл саас бу совхоз атын сиртэн 150-са тонна сиэмэни атыылаһара буолуо. Оны билиҥнитэн ыарыйан эрэр хортуоппуйу өрөҥүйэргэ Хатылы отделениетын ыалдьыта кутуннэрэх дьаһалы ылла илик. Онон быйыл саас бу совхоз атын сиртэн 150-са тонна сиэмэни атыылаһара буолуо. Оны билиҥнитэн

Хортуоппуйу ыарыйдыбыт ыарыылар олохтоох киллэрэр кыаллаллар?

Хортуоппуйу бааһыналарыгар быйыл органическай уобурдуулар хаһаалыгыттааҕар даҕаны күүскэ киллэриллэллэрэ ааҕар. Гектар ахсын сааналаах кыратаа иннэрэйиннэн 90—100 тонна, күр кинниэн 40—50 тонна кутуллуохтаах. Былырыын совхозтар бу үлэни аатыгар эрэ ыыпыттара, сорудахтар ыраахтыннан толоруллубатахтара. Нөҕүүмү таһыы үлэлэрин быйыл эмиэ сурунньэн Хатылы үөнна Хонтоҥо отделениелэрэ толорөллөр. Онон иннинэ тракторнай агрегаттары эрдэттэн бэлэмнээн бирикээзин куоттарбанна нөҕүүмү таһыллара ааҕар.

Гектар ахсын 5—7 центнертэн итэҕэһэ суох минеральнай уоҕурдуу киллэриллиэхтээх. Былырыын эриликтэр гектарга баара суоҕа 2-лии, субуруускайдар сирдэрин сороҕор гектарга 3-түү центнер эрэ быйаҥ туулуун киллэрбиттэрэ.

Хортуоппуй хаһаайыстыбатыгар идэтийбит звенолары туруоруохпут, кинилэри сэптээх техниканан хааччыйар хайаан да наада. Эриликэ Эристиин аатынан совхозка быйыл үһүс сылын үлэлиир И. И. Новгородов звенота балачча опытырда. Аҥаастыт сылга коллектив гектартан 100 центнер үүнүүнү ылыахтаҕына күн-дьыл ыарахан усулуобуйалара мэһэйдээннэр 78-тыы центнери хомуйбута. Звено быйыл гектар ахсыттан 150-160 центнер хортуоппуйу үүнэрэргэ соруктаах үлэлиэхтээх. Оттон Субуруускай аатынан совхозка биһигин да аналлаах звено тэриллэ илик.

Хортуоппуй ыһыылаах совхозтар салаалара, специалистара пятилетка түмүктээһиннээх сылын ыһыытыгар эрдэттэн тэрийиэхтэрин бэлэмнэнэллэрэ эрдэйиллэр.

В. ЕРМОЛАЕВ,
тыа хаһаайыстыбатын управлениетын кылаабынай агронома.

Субуруускай аатынан совхоз Хатылытаҕы отделениетын Сусуллаан комсомольскай-ыччат фермаатын хаһыс да сылын ыччат наставника В. К. Дорогунова салайар. Кинилэр сыл устата биирдии фуражнай гектарга аҥыстаан 1003 кг ыаҥ былааннарын 47 бырыһыан ааҕарбыттара.

СНИМОККА: (аҥаттан тоҥас): Галина Козлова, фуражыр Д.Д. Павлов, наставник В. К. Дорогунова, Евдокия Яковлева.

Специалист сүбэтэ

УУЛААХ БИЭЛЭРИ КӨРҮҮ-ХАРАЙЫЫ

КЫСТЫК кэмигэр специалистар уонна сылгыһыттар сылгы хаһыытыттар, хаһыы аһылыгын саҥаһыттар, хаачыстыбатыгар уонна оҥно олоҕуран хастарыы маршрутун быаннаахтыгына улахан болҕомтолоруун ууруохтаахтар. Сылгыһыттар кыстык саҕаланыытыгар хаһыы сирин эрдэ чистийбит буоллуохтаахтар. Атыыр төрдэрин муҥурбут хаһыыларга чугаһатыа суохтаахтар.

Кыһын устата хаар халлыгыттан, хаһыы аһылыгын саҥаһыттан уонна сылгылар туруктарын төрөп атыырдар үөрдэрин хаһар сирдэрин улэлэтэн иһиэхтээхтэр. Эбии аһылык хойа бириэмэҕэ, ханна бэлэмнэниллиэхтээҕин эрдэттэн быһаарыахтаахтар.

Аһатыы, көрүү-харайыы тэс усулуобуйатыгар туттуллар биэлэр төрүөбү биэриилэрэ саастарыынан тус-туспа буолаччыхар. Саха сылгыта ыраах көрөр буоллаахха, 5-6 саастыы туолуутугар төрүөбү биэриитэ ордук күүһүрэр, онтон 12-16 саастыгар диэрэ эрдэс кэмэйдэхтик сөлҕэнэ барар, ол кэнниттэн эмиэ аҕыйыыр.

Итиннэ кэстэрүнэн, саха биэтэ төрүөбү үүгүйдик биэрэр кэмэ уонча сыл сылбанан барар. Биһиги тыыныы кыһыннаах, кытаанах кыматтаах сирбитигэр ити үөн кэм буолар. Оны үүгүйдик учуоттаан туһанар ааҕар.

Биэлэрэн курдук, кэннинэ сылларга республикаҕа биэ ахсаана атыыр үөрүүгэр эбэбитинэн сиппэстэн кырдьаҕас биэлэр уонна кытыттар ахсааннара үксэтэ. Ити кэмиэ көрүү-харайыы уонна аһатыы усулуобуйата уруккуттан соччо улаатыйбата, сорох оттуйан онноҕор эсэ мөлтөөтө.

Ол түмүгэр кытыттар 60—80 бырыһыаннара, оттон кырдьаҕас биэлэр 40—50 бырыһыаннара эбэтэр кулуннуулар, эбэтэр кыстарыыллар. Ол тыыннаах баран орто саастаах биэлэр кулуннаахтыыллара кырдьаҕас биэлэргэ уонна кытыттарга тэҥнэтэхтэрэ лаппа аҕыйах буолар.

УУЛААХ биэлэри аһылыкка эрдэ киллэрбэтэхтэрэ, ордук 4-5 саастаах уонна 15-16-тан үөһэ саастаах биэлэр тохсуньуттан маассабайдык кулуннуулар. Онтон 6-тан 15-гэр диэри саастаахтар олунньуга, кулун тутарга, муус устарга кулун нэбиһэлэр.

Бу туохтан тахсарын тэҥнэбат. Оттуур туһугар, уулаах биэ организмын сорох физиологическай уратыларын ыытта билсиһэр наадалаах.

Биэлэрин курдук, биэ ууланыытын маҥнайгы ангарыгар үөскэрин улаатыыта кыра буолан үөскэх элбэх аһылыкка наадыйар. Онон тиэрэ аһылыктарыттан, үөскэх ингэмтэлээх веществолаҕы ылыыта уларыйар. Ол иһин сиппит биэлэр наһаа кудуннаабаттар уонна ыытыраабаттар.

Кырдьаҕас биэлэр эттэрэ-хааннара мөлтүүр, туллаыыр эйэ усулуобуйатыгар сөп түбэспиэхтэрэ эмиэ наадыыр. Ол үөскэхтэрэ сайдыыларыгар күүһүнэн сабыдыаллыыр.

Итиннэ кэстэрүнэн, кулуннаахтыны суох оҥоруута биэлэр саастарын учуоттаан аһылыкка кэмигэр киллэрэн улахан суолталаах.

Биһиги сылгыһыттарбыт, үүгэ хаһаайыстыбалар саҥаччыхаллар элбэх түбэлтэҕэ эдэр уонна кырдьаҕас биэлэр кулуннаахтыннарын ахтыыттар, буоллуох буолбутун курдук кореллор, кинилэргэ сөптээх усулуобуйаны тэрийбиттэр, сиппит-хоонут орто саастаах биэлэри кытта үөрэ тэҥнии түспэттэр. Бу сыыһа. Республика бастын сылгыһыттара эдэр биэлэри атыыр үөрүттэн эрдэ тэриллэр итиннэ туспа үөрүүлэр, сатаныы-ахсыныы ыйдарын аһылыкка киллэриллэр. Оччотугар кулуннаахын лаппа аҕыйыыр.

СААСТАРЫНАН көрөн сылгылары аһылыкка киллэрии табыгастаах болдьохторо маннык буолуох туустаахтар: 4-5 саастаахтары уонна 15 саастарын аҥаастыттары—сатаныы, ахсыныы ыйдарга, 6-15 саастаах биэлэри—олунньуга-кулун тутарга. Аһылыкка киллэрии болдьоҕо, төһө өр аһатыллара биэлэр туруктарыттан уонна аһылык усулуобуйатыттан тутулуктаах, Маннык сыһыанынан үлэлээһин баар аһылыгы уонна хаһаанныны ордук кодьүүстээхтик туһаныыны хааччыйар.

Эбии аһатыыга биэни наһаа быһа түһэрбэккэ эрэ киллэриллиэхтээх. Ыраатыннаабыт биэни, төһө да аһаппыт иһин, кулуннаахынтан быыһыыр кытаанах. Аһатыыны сылгы хаһан аһыыр сирин чугаһыгар охохтуохха, оччоҕо отунан аһатыыны уонна хастарыыны дьүөрэлиир ыах үөскүүр. Эбии аһылык кэмчилэнэр, биэ тэтор-хаһар.

Биэлэри аһатыыга ити үөһэ этиллибит усулуобуйалар тутуһуллар буоллахтарына, кулуннаахтыны аҕыйатыахха, төрүөбү ылыныахха үрдэтиэхпэ сөп.

А. АБРАМОВ,
биологическай наука кандидата.

Комментатор колонкалара

ПРОГРЕСС ИҺИН

Индиэҕэ тохсунньу 6—8 күннэригэр мытыллыбыт парламентаа учаратта суох быыбардар түмүктэрэ таһаарылыннылар. Кыайыыны дойду баллыйдаах политическай деятелэ Индира Ганди баһылыктаах Индийскэй Национальнай Конгресс партията—ИНК (И) эрэлдэхтик ситистэ. Бу партия народнай палата 542 миэстэтиттэн 351-ин ылан, Конституция быһыытынан, дойду саҥа правительствотын тэрийэр бырааба хаччыллыбыт. Кини сүрүн утарыласпаччылара—урууку баһылаах охорбут Джаната партия уонна Лок Дал партията—биллэрдик хоттордулар.

Быыбардар түмүктэрэ Индия быыбардааччыларын сүрүн массалара ИНК (И) партиятыгар, кини Индия бастакы премьер-министрэ Д. Неру аҥ уонна тас политикаҕа курдук олохтоох ыччаттарынан хаччыйаллыбыттарыгар эрдэлдэрин көрдөрдө. Бэйэтин быыбар иннинэҕи манифестыгар ИНК (И) партия ааптардааҕы түһүлгэҕэ барыы дойдуларыгы ыытта дьөрдүү сыыһаны сайыннарар, холбосхот буолуу хамсаатыныгы бөдөрөтөр, уонна империализмы, колониализмы итэҕэйэ реакцияны утарыы охсуһуулуу ыытар саҥаалаҕын түһүнэн бэлиэтэйбит.

Индира Ганди бэйэтин быыбар иннинэҕи этиилэригэр дойдуга халбаҥнаабат политиканы, соҕуоннаны уонна бөрөҕөлөн, Индия ыччатынытын быстар дьоҕурун арааллаарын баалыыныыларын түмсэрэрэ көрөр бэйэтин правительствотынай 1975 сылааҕыттан ыытыллыбыт социальнай-экономическай дьаһаллар программаларын олохтоох киэлэрэ хаччыйаллыбыттарыгар эрдэлдэрин бэлиэтэйбит.

Үгүс ырытааччылар ИНК (И) кыайыытыгар кини лидерэ Индира Ганди үүс бэйэтин авторитета ыраата суох оруолламмытын бэлиэтиилэр. Индира Ганди дойду правительствотын 11 сыл устата (1966—1977) баһылыктаабыта. Чуолаан, ол кэмнэ Индия экономиката сайдыытыгар улахан ситиһиилэммитэ, аан дойдутааҕы позициялара баллаҕын бөдөрөтөбүтэ. Итиэннэ бириэмэҕэ дойдуга индустриальнай базаны тэрийиигэ, ыаллыны сайыннарыыга биллэр-көстөр өйөбүлү оҥорбут Советскай Союз уонна Индия дөрдөһүүлэрэ, итиннэ хардарыта биригэ үлэлэһиилэрэ улахаммык сайдыбыттара.

Индия парламенныгар быыбардар оссо бинир уратыларын бэлиэтиир ааҕаллаах. 1964 сылааҕы дойду коммунистическай хамсаһыныгар хайдыһыылар кэпсиллэриттэн Индия Коммунистическай партията (марксистскай) аан бастаан бириэ турунуулар: кинилэр быыбардыар уокуруктарга бэйэлэрин кандидаттарын утарыта туруортаабатылар. Итинник биригэ үлэлээн, Индия иккис партия дойду политическай уонна экономическай сайдыытын боҕуруостарыгар, оҥу тэҥэ аан дойдутааҕы кэпсэ-проблемаларга позициялара чугаһыыларын түмүгэр ситиһиннилэр.

Быыбардар Индиэҕэ ИНК (И), быыбардааччылар хаҥас партиялара дойду эйэ, демократия уонна социальнай прогресс суолунан сайдыыларын дьулуһалларын көрдөрдө.

М. ЯКОВЛЕВ,
ССТА ырытааччыта.

АДР Революционнай правительствотын дьаһан сүрүннээх дьаһалын—аграрнай реформаны ситиһиилээхтик ыытыы бастакы этапын түмүгэр барыы афганскай бойдоохоодар государствоттан сири босхо ылыллар. Дойду историятыгар аан бастаан чип-сири үлэкиттэрэ бэйэлэрин бэс билэр сирдэриттэн үгүнүнэр хомуйаллар.

СИНМОКТАРГА: бу афганскай бойдоохоодар, тыҥырыччаан атыттар сирдэрин, корруот баланыттан сири ылыыта. Кэбиэ провинциялыгар бүрүөгү ас-тоҕуом.

ССТА фотохрониката.

Киһи уонна айылҕа

БАЛЫК ТОҔО ЫАЛДЬАРЫЙ?

Балыктар араас ыарыыта хаптараллара көпчиэкэ бириэмэҕэ науканан дакаастанна. Холобур, кинилэр краснуханан, зелогуханан, ялвиэстиганан, лавалан, эхинококкуоган, быччаххай күүрүүтүнэн ыалдьыахтарын сөп. Саха сиригэр кэдэх да буоллар, собо, нуоду, өрүс балыктара ялвиэстиганан мөҥүоҕураччылар.

Сахалар оҥу «тарыгнаах» диэн аттаччылар. Мэҥэ-Хаҥаласка Таас Куох өрөбүөнүгэр Үөннэҕэхэ, Холгума Маччыбадарыгар, Уус-Алдаҥа Байдыгэҥэ этиннэх тарыгнаах соболоору, нуоду, ыарыы көрүөххэ сөп. Аммa, Буотама өрүстэригэр дьөрҕэа уонна быыт балыктарга хойыыларыгар эбэтэр өйөбөсторугар араас корунаах ялвиэстиэх буоллаччылар.

Балыктар тоҕо ыалдьыахтарый? Бастакыттан, дорообай балыктаах куоллэргэ, тыымыыларга, дьүө, дьаргэ, эргэлиэргэ, өрүстэргэ дьон араас промышленнай, коммунальнай боппуо-сыыбы, хобохтору сүөкэлиэриэриттэн тахсарын ыраах даквастыыр. Иккиннэн, барыктаах уулар чугастарыгар уруу тутуллубут эргэ хотоннор, совхозтар, сорох тэриллэрэ нефтобазалара, заправкалыыр нууннара, сүөҕүү муус үрдүгэр олорбуу этиннэх ыарыылар үөскээһиннэригэр тиэрдэллэр. Үсүһүнэн, куе биэнэ-ууна тарҕатар. Төрдүһүнэн, ыарыылаах балыктаах-нуоҕа мунхаланан баран булгуур тэриллэрин куурдубанка, дезинфекциялаабанка эрэ дорообай балыктаах куоллэргэ тардыыттан эмиэ сутуллаллар. БөлүҺүнэн, ыарыылаах балыктар дорообайдарга бэйэлэрэ эмиэ сыыһарыахтарын сөп. Кыстыыр уулардыгар уһуктаах предметтэргэ балык дэпиэлэр. Оҥуктарынан боробулуоха, өстүөкүлэ, быгыыка бытархайдара, кэнсэрбэ баанкалара буоллаллар.

Тиһэҕэр брацоньердаабыын содулуттан балыктар үгүстүк эмсэҕэлиллэр. Холобур, борообот куоҕуларыттан сыыба-халты харбаталлар, дьаҥы тэптэрэр средстволартан, о. д. а. эчэйиилэр.

Хаҥыык баҕарар балык ыарыытын иҥин бороотуой хорабынан ыыйан быһаарбат. Оҥон балыгы үчүгэйдик буһаран, кэбиллэр өттүн 35—40 ыраадыскэ диэри тоҥоруон баран сиэнилдиэхтээх. Кэнэрэгэн ыалдьыаларга көрө айылҕа, сиргэдэйэ, эмиэ хатырыктаах эрдэҕэ уордэ тэрэрын туһугар уу ыраас буолуутун хаччыйыыга, барыы кэбиэх туставхыт. Итэ хас биирдиибэр муччуруйбут кэбиэхэ буолаллар таба ойдуурбут нада.

О. ПОПОВ,
өрүс илин эргэриэҕэ өрөбүөннэрга балык ыарыстабылын инспектора.

Олимпиада — олимпиецтарга эрэ буолбатах

СПОРТСМЕН КҮРЭХТЭҺИИТТЭН ҮҮНЭР

Өрөбүөнтэ спорт сорох көрүүнэрэ кэпчиэкэ сылларгэ мөлтөхтүк сайдаллаарын түһүнэн ыраас түмсүүлэргэ, бэчээхэнэ дьаҥы чаастатык ахталлар. Саахымат, остуол теннисэ, дуобат журдук көрүүнэргэ, кырдьык ветераннара солбуйуох эдэр ааттар иҥиллибэттэрэ көрүнэр, Холобур, аспыт сыллааҕыттан саахымакка өрөбүөн чемпионунан кырдьаҕас ааныыччыта Д. С. Постников буолбута, оттон дуобакка республика бинир күүстээх ааныыччыта Михаил Николаев улахан илистиэтэ суох чемпионнаабыта.

Саахымакка бинир да уоранааччы ветераннара кыттар түүҥүн холовон көрбөтөҕэ биһиги оскуолаларбыытыгар бу көрүү умнуута хаалбытын туоһулуур. Оттон дуобакка интернат-оскуолаттан С. И. Жирков эрчийэр уолаттара М. Максимов, В. Апросимов уонна Чурапчы орто оскуолатыттан Миша Массаев, Коля Местников эрэ салгынньэ чемпионатыгар кыттыбыттара.

Уопсайынан, өрөбүөннааҕы күрэхтэһиилэргэ оскуолаларгаа кэпчиллэх спортсменнар кыттыыны ылбат буоллулар.

Уоҕа ахтыллыбыт көрүүнэргэ өрөбүөнтэ бинир диэн кыайыылаах бастылар иҥин күрэхтэһиилэр сороҕор ыытыллыбаттар. Ол да иҥин кэпчиэкэ сылларгэ республиканаабы күрэхтэһиилэргэ урукку аанныт-суолбут иҥиллибэт буолан иҥэр. Иккис сыллааҕыта республика уоранааччыларын ортолоругар күрэхтэһиилэ ыытыллыбыттаар биһиги өрөбүөммут хамаандата тиҺэххэ табыллыбыта. Оттон өрөбүөн оскуолаларын ортолоругар саахымакка, остуол теннисэ, дуобакка сыыга бинирдэ хамаандаан күрэхтэһиилэр ыытыллыбыттар да, технический кордоруулар өрүс намыһахтар, өлөхтоохтук толкуйдаан, өйдөн-суоттаан ааныыр оҥоҥу көрбөккүн. Күрэхтэһиилэ кэпчиттэн ол оҕолор салгыы дьарыктамматтар, секциялар үлэлээбэттэр.

Аҕыйах сыл аннараа оттүгэр дуобакка Ваня Новгородов, Володя Барахсанов, Ольга Чепалова курдуктар РСФСР, Союз күрэхтэһиилэриигэр кыттыбыттара. Кинилэр уоранааччылар улахан дьоҥу кытта күрэхтэһиэхтэр, буһан-хатан, опыт ылан улахан спорт суолтатар, уктэммиттэрэ.

Биллэрин курдук, спорт ханнык баҕарар көрүүнэр күрэхтэһии үүгүтүк ыытыллар буоллаҕына, спортсмен техническай кордоруулаах үүнэр. Дьэ ол иҥин норуот уоранааччыларын өрөбүөннааҕы отдела, спортсовет оҕолор ыытыллыбыт кэпчиллэрин кэмигэр саахымакка, дуобакка, остуол теннисэ, классификационнай күрэхтэһиилэри ыытыллар. Ол эрдэҕэ онно өрөбүөн 18 оскуолаларыттан 5-һэ эрэ кыттыбыт. Солонцов аҕыс кылаастаах оскуолатыттан 6 уоранааччы кэлэн күүстэрин холлоспуттарын хайыыахха эрэ сөп. Оттон Дириҥ, Сылаҥ, Мугудай, Кытаанах, Болтоно, Одьулуун, өлүн оскуолалара кыттары наадаҕаллар. Оннооҕор Чурапчы орто оскуолата саахымакка, остуол теннисэ бинир да оҥоҥу киллэрбэтэ.

Туоҕар туугу кордордо? Саахымакка 9, дуобакка 8, остуол теннисэ 8 уоранааччы ааныыта. Дуобакка IV—V кылааас уоранааччылэрэ быраатты Гоша уонна Вася Новгородовтар, Петя уонна Миша Массаевтар иннинэ оттүгэр сэлгыы дьарыктаныахтарына, күрэхтэһиилэргэ үгүстүк ылтыныахтарын кэпчиллэхтэрин көрдөрүүлэр.

Дуобакка 12,5 очколаах Миша Массаев (Чурапчы орто оскуолата) бастакы миэстэҕэ таҕыста уонна II спортивнай разряд нормата чинэттэ. Иккиэн 10,5 очколаах Гоша Новгородов (Чурапчы 2 №-дээх аҕыс кылаастаах оскуолата) ылла, үһүс—төрдүс миэстэлэри 8,5 очколаах Ларик Попов (Соловьев), Коля Местников (Чурапчы орто оскуолата) үллэһиннилэр.

Саахымакка Володя Сысолятин (Чурапчы 2 №-дээх оскуолатын IV кылааҥын уоранааччыта) 10,5 очкону ылан бастаата, уонна III спортивнай разряд нормата толордо. Иккискэ Андрей Дорогунов, үһүскэ Костя Чичигинаров (иккиэн Хатылыттан) таҕыстылар.

Остуол теннисэ бинир Чурапчы 1 №-дээх оскуолатын VII кылааҥын уоранааччыта Володя Сивцев, VI кылаас уоранааччыта Толя Александров утарыһыаччыларын барыларын хотон мастайыы уонна иккис миэстэҕэ таҕыстылар, III спортивнай разряд нормата толоруу ситистилэр, оттон үсүһү эмиэ бу оскуолаттан Гена Бирилин ылла.

Инникитин маниын күрэхтэһиилэри саамы уһун оробуа кэмигэр эмиэ ыытар үчүгэй буолуо эбэ.

П. БАРАХСАНОВ,
хаҥыат обл. корр.

РЕДАКЦИЯ ПОЧТАТЫТТАН

УЛЭЛЭТИЭХ БААРА

Чурапчы салгынньэтигэр эмбэх пенсионер олорор. Кинилэр, тоҺо даҕаны бочуоттаах сыныьалаҥна таҕысталлар, сэ-дьүгэр олорбот дьон, үгүстэрэ бэйэлэрин ыаахтарынан үлэлии-хамсыы сылдьаллар.

Пенсионердары көрөөстэн дьаһайар аваллаах совет тэриллибэтэ хаһыс да сыла буолла эрээри, сайын оттуур сири аналлыыр атыыга ыыттара, тэрийэрэ биллибэт. Оттон бу совет дьиҥ маһаҥ ылсара буоллар, үгүс комоҥу оҥоруо, үлэни ыытыа этэ. Холобур, кырдьаҕастар совхозтары ыытары дуоҕабардаһан мас күрдьэх, ыныах ыыр олоппос, хотон тупутун араамаларын, от хомуурдуурдар туттар инвентарь, сыарҕа курдук күрдьүнэн, күс биэнэ-ууна тарҕатар. Төрдүһүнэн, ыарыылаах балыктаах-нуоҕа мунхаланан баран булгуур тэриллэрин куурдубанка, дезинфекциялаабанка эрэ дорообай балыктаах куоллэргэ тардыыттан эмиэ сутуллаллар. БөлүҺүнэн, ыарыылаах балыктар дорообайдарга бэйэлэрэ эмиэ сыыһарыахтарын сөп. Кыстыыр уулардыгар уһуктаах предметтэргэ балык дэпиэлэр. Оҥуктарынан боробулуоха, өстүөкүлэ, быгыыка бытархайдара, кэнсэрбэ баанкалара буоллаллар.

Тиһэҕэр брацоньердаабыын содулуттан балыктар үгүстүк эмсэҕэлиллэр. Холобур, борообот куоҕуларыттан сыыба-халты харбаталлар, дьаҥы тэптэрэр средстволартан, о. д. а. эчэйиилэр.

Хаҥыык баҕарар балык ыарыытын иҥин бороотуой хорабынан ыыйан быһаарбат. Оҥон балыгы үчүгэйдик буһаран, кэбиллэр өттүн 35—40 ыраадыскэ диэри тоҥоруон баран сиэнилдиэхтээх. Кэнэрэгэн ыалдьыаларга көрө айылҕа, сиргэдэйэ, эмиэ хатырыктаах эрдэҕэ уордэ тэрэрын туһугар уу ыраас буолуутун хаччыйыыга, барыы кэбиэх туставхыт. Итэ хас биирдиибэр муччуруйбут кэбиэхэ буолаллар таба ойдуурбут нада.

О. ПОПОВ,
өрүс илин эргэриэҕэ өрөбүөннэргэ балык ыарыстабылын инспектора.

БАРЫГА ДЬОҔУРДААХ

Петр Петрович Соловьев барыга-барыа дьоҕурдаах эдэр киһи. Кини кырдьаҕастарга эйэҕэс, барыа кэмҥэлэрэ кэмэлдьэ сыыһыаччы. Холобур, сотеруттааҕыта мин телевизорым алдьанан, Петр Петровичтан көмөлөһүүгэр кордоспуппэр, тыыбын быыһа тыммакка, ылан ерэмүөнэн чолуҥэр түһэрдэ. Оҥон кинэхэ, адамаҥай ыччакка, мыыдар уусна махтаныы улахан.

В. ИГНАТЬЕВ

Редактор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

БИҺИГИ АДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700, Чурапчы с., Карл Маркс ууп., 12, ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—21-395, отделлар — 21-495, уопсай—21-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинскэгэ райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Индекс 60849. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печатн. лист. № ЗАКАЗА 7.

ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ
с. Чурапча, ул. Карла Маркса 12. Тираж 3165